

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1.การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์รายวันไทยประเภทคุณภาพ ประเภทปริมาณ และประเภทกิ่งคุณภาพกิ่งปริมาณ 2.การศึกษานโยบาย ปัญหาอุปสรรค และรูปแบบการเสนอเนื้อหาโดยการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าว และหัวหน้าข่าวต่างประเทศ

1. การศึกษาเอกสาร

เอกสารที่ใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา คือ หนังสือพิมพ์รายวันไทยที่เสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ ซึ่งตีพิมพ์เผยแพร่ในช่วง 2 ปี คือตั้งแต่ มกราคม 2537 ถึงเดือนธันวาคม 2538 หนังสือพิมพ์ที่ใช้ในการศึกษามี 6 ชื่อฉบับ ตามประเภทของหนังสือ ดังนี้

1.1 หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ ได้แก่ สยามรัฐ มติชน

1.2 หนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณ ได้แก่ ไทยรัฐ เดลินิวส์

1.3 หนังสือพิมพ์ประเภทกิ่งคุณภาพกิ่งปริมาณ ได้แก่ บ้านเมือง แนวหน้า

โดยนำหนังสือพิมพ์รายวันไทย ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ทุกฉบับของหนังสือพิมพ์ 6 ชื่อฉบับ ข้างต้นมาใช้ในการศึกษา ดังนั้นจึงมีหนังสือพิมพ์ จำนวนรวมทั้งสิ้น 4,380 ฉบับ แยกเป็นแต่ละชื่อฉบับจำนวน 730 ฉบับ กรอบการวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นดังนี้

ก. ปริมาณการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์

ข. รูปแบบการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์

ค. ทิศทางการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก

เป็นการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวของหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ฉบับ ที่เข้าในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบถึง นโยบายในการพิจารณาคัดเลือก และนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ รวมถึงสภาพและปัจจัยที่มีผลต่อการเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ โดยผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์บรรณาธิการข่าวและหัวหน้าข่าวหน้าต่างประเทศ หลังจากที่ได้ศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือพิมพ์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

กรอบการสัมภาษณ์เชิงลึก แบ่งออกเป็น 5 ประเด็น ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ มีการกำหนดนโยบายในการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ไว้หรือไม่ อย่างไร
2. หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ ได้เนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์มาจากไหน (แหล่งข่าว) ด้วยวิธีการอย่างไร
3. หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ มีความตระหนักในสภาพปัญหาด้านพลังงานในประเทศ และเห็นคุณประโยชน์ของพลังงานนิวเคลียร์หรือไม่ อย่างไร
4. หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ มีปัญหาในการคัดเลือก และนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์หรือไม่ และมีแนวทางแก้ไขอย่างไร
5. หนังสือพิมพ์แต่ละชื่อฉบับ มีความคิดเห็นในเรื่องรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ที่เหมาะสม เป็นเช่นไร

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการวิเคราะห์เนื้อหา มีดังต่อไปนี้

- 1.) ข้อมูลจากการศึกษาปริมาณาการเสนอเนื้อหาสาระด้านพลังงานนิวเคลียร์ จากหนังสือพิมพ์ 6 ชื่อฉบับ (สยามรัฐ มติชน ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง และแนวหน้า) โดยการวัดเนื้อที่เป็นจำนวน "ตารางนิ้ว" และจำนวน "ชิ้นข่าว"

2.) รูปแบบการเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์

จากหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับ จะใช้วิธีแบ่งรูปแบบการเสนอเนื้อหาสาระ ออกเป็น 3 ประเภท คือ

1. ข่าว หมายถึง การรายงานข้อเท็จจริง (Facts) ของเหตุการณ์ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น โดยที่ผู้เขียนมิได้สอดแทรกความคิดเห็นของตนเองลงไปในเรื่องนั้น ๆ และไม่มีการระบุผู้เป็นเจ้าของข้อเขียนนั้น
2. บทความ หมายถึง ข้อเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ที่นอกเหนือไปจากข่าว ซึ่งเนื้อหาจะมิได้ทั้งส่วนที่เป็นข้อเท็จจริงและส่วนที่เป็นความคิดเห็นของผู้เขียน และอาจมีการระบุชื่อนามปากกา หรือผู้เขียนเนื้อหา นั้น สำหรับการวิจัยครั้งนี้บทความยังหมายรวมถึง คอลัมน์ประจำ บทบรรณาธิการ
3. สารคดี หมายถึง ข้อเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ ที่นำเสนอข้อเท็จจริง ที่ทำให้ความรู้กับผู้อ่าน ขณะเดียวกันก็ให้ความบันเทิง และความเพลิดเพลินด้วย แต่จะเน้นข้อเท็จจริงมากกว่าความบันเทิง และไม่มีส่วนของความคิดเห็นของผู้เขียนที่จะโน้มน้าวให้ผู้อ่านเชื่อไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

และจะนำข้อมูลจำนวนเนื้อที่ในการเสนอเนื้อหาสาระจากการศึกษาในข้อ ก. มาเปรียบเทียบกันระหว่าง ปริมาณเนื้อที่ของข่าว และปริมาณเนื้อที่ของบทความ เพื่อที่จะทราบว่า หนังสือพิมพ์ชื่อฉบับใด ที่มีการนำเสนอรูปแบบเนื้อหาสาระระหว่างข่าว กับบทความมาก/น้อย กว่ากัน รวมทั้งมีการนับจำนวนรูปแบบของการนำเสนอเนื้อหา เป็นชั้นข่าวอีกด้วย

- 3.) ทิศทางการเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ในหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับ โดยใช้นิยามในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) เป็นการพิจารณาแนวคิดหลัก (Theme) หรือที่เรียกทางวิชาการว่า Thematic Content Analysis (Budd, Throp and Donohew, 1967) คือ การพิจารณาแนวคิดหลักที่มีลักษณะอาจเป็นประโยค ย่อหน้า หรือคอลัมน์ ทั้งหมดเป็นการพิจารณาความหมายของข้อความนั้น และจัดเข้าประเภทของทิศทางว่าเป็นการคัดค้าน (Con) หรือ การสนับสนุน (Pro) การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ ส่วนสารคดีจะพิจารณาแนวคิดหลักมีลักษณะทิศทางเป็นกลาง สำหรับการวิจัยครั้งนี้จะพิจารณาแนวคิดหลักทั้งคอลัมน์เป็นหนึ่งแนวคิด นอกจากนี้ผู้ทำวิจัยยังศึกษาถึงเหตุผล (Reasoning) ที่ผู้เขียนอ้างอิงเพื่อสนับสนุนแนวคิดหลัก (Supporting Details) ที่เป็นการคัดค้านหรือการสนับสนุน การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ด้วย ซึ่งการศึกษานี้ขั้นตอนนี้จะศึกษาเฉพาะข้อมูลที่มีรูปแบบเป็นบทความเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

ก. การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

1. การวิเคราะห์เนื้อหา

ตามวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปริมาณการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ของหนังสือพิมพ์ทั้ง 6 ชื่อฉบับ เพื่อทราบลักษณะของการนำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ได้สร้างตารางบันทึกปริมาณการวัด ซึ่งวัดเป็นจำนวนชิ้นข่าว และตารางนี้โดยแยกตามชื่อฉบับของหนังสือพิมพ์ และแยกตามรูปแบบของการนำเสนอ คือ ข่าว บทความ และบทความ

ในวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาทิศทางของการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ได้จัดสร้างเครื่องมือในการวัดโดยการทาดารางรหัส (Coding Sheet) เพื่อใส่จำนวน Theme ที่ปรากฏในบทความนั้นอาศัยหลักการจัดแบ่งประเภทเพื่อศึกษาทิศทางที่เป็นการสนับสนุนและคัดค้าน การนำพลังงานนิวเคลียร์มาใช้ โดยปรับปรุงจากตารางลงรหัสของโดโนฮิว (Donohew) ที่ใช้ในการศึกษาเกี่ยวกับ Medicare ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหาเช่นเดียวกัน (Budd, Trop and Donohew, 1967) และบันทึกเหตุผลที่ผู้เขียนนำมาอ้างอิงแนวคิดหลักเพื่อใช้สนับสนุน หรือคัดค้านลงในตารางรหัสด้วย

2. การสร้างแบบสอบถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสารที่มีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ เพื่อสร้างแนวแบบสอบถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกในเบื้องต้น เพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ ตรวจสอบและแก้ไข และหลังจากทำการวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารเสร็จเรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแนวแบบสอบถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึกอีกครั้ง แล้วนำให้อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง จากนั้นจึงนำไปเป็นแนวทางสำหรับใช้ในการสัมภาษณ์บรรณาธิการและหัวหน้าข่าว ซึ่งคำถามในแบบสอบถามจะมีการถามถึง นโยบายในการคัดเลือกและนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ รวมถึงสภาพปัญหาและปัจจัยที่มีผลต่อการนำเสนอเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์

ข. การทดสอบเครื่องมือที่ใช้การวิจัย

การวิเคราะห์เนื้อหา
 การศึกษาถึงทิศทางของการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์ ได้จากการจัดแบ่งประเภทเพื่อทาดารางลงรหัส (Coding Sheet) ซึ่งเป็นการแบ่งประเภทเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการวิเคราะห์เนื้อหา จึงมีการทดสอบเครื่องมือดังต่อไปนี้

1.1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการสุ่มเนื้อหา

ทำการศึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 คน ทำการวิเคราะห์เนื้อหา
และจะนำผลการพิจารณานั้นมาจัดประเภทที่มีความเห็นตรงกัน

1.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ในเรื่องการวิเคราะห์

เนื้อหาที่มีการทดสอบความเชื่อมั่นโดยอาศัยการคำนวณของ ฮอลตี (Holsti)

$$\text{สูตร } R = \frac{2(C_1, C_2)}{C_1 + C_2}$$

C_1, C_2 = เป็นจำนวนของประเภทที่ผู้ลงรหัส 2 คน
ความเห็นตรงกัน

$C_1 + C_2$ = เป็นจำนวนของประเภททั้งหมดที่ผู้ลงรหัส
ทั้ง 2 พิจารณา

สำหรับค่าที่คำนวณออกมาได้ ตามหลักการของ Goldsen and Kaplan นั้นไม่ควร
มีค่าต่ำกว่า 0.75 จึงจะถือว่ามีความเชื่อมั่นสูง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย ได้สุ่มตัวอย่างเนื้อหาสาระเกี่ยวกับพลังงานนิวเคลียร์จาก
หนังสือพิมพ์ 6 ชื่อฉบับ ชื่อฉบับละ 2 ฉบับ ฉบับละ 1 ชิ้นข่าว มาทดสอบสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือ
ของแบบวิเคราะห์เนื้อหาสาระ ค่าที่ได้เท่ากับ 0.90

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย